

1813–2013
KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

Stockholm den 30 oktober 2014

Miljödepartementet
Naturmiljöenheten
Mattis Loberg
103 33 Stockholm
miljodepartementet.registrator@regeringskansliet.se

Vattenverksamhetsutredningens slutbetänkande ”I vått och torrt – förslag till ändrade vattenrättsliga regler” (SOU 2014:35)

En fungerande markavvattning är grunden för en hållbar och konkurrenskraftig livsmedelsproduktion. Flera av utredningens förslag har stor betydelse för landets cirka 50 000 markavvattningssamfälligheter och för enskilda lantbrukares möjligheter att underhålla diken och vattendrag. Därför lämnar Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien (KSLA) synpunkter på utredningen.

Markavvattningssakkunniga

Det finns allt färre kvar av de som tidigare kallades statens lantbruksingenjörer men de fyller fortfarande en viktig funktion. Det är viktigt att kompetensen behålls genom att det även i fortsättningen finns särskilda markavvattningssakkunniga. Jordbruksverket har idag i uppdrag att genomföra behörighetsutbildning för sådana sakkunniga. Det är en fungerande modell och även i fortsättningen bör det kunna fungera på detta sätt. Jordbruksverket gör ny en större organisationsförändring av sin vattenenhet men det är viktigt att kompetensen behålls i någon form och inte sprids för vinden i markavvattningsfrågan.

På motsvarande sätt bör Jordbruksverket ha ansvar för tillsynsvägledning för markavvattningsanläggningar eftersom de besitter en stor kunskap i frågan. Istället för att, som utredningen föreslår, flytta den uppgiften från Naturvårdsverket till Havs- och Vattenmyndigheten.

Anmälnings- och tillståndsplikt vid dikesunderhåll

Utredningen föreslår att underhåll i vissa diken och vattendrag ska förses med tillståndsplikt medan det ska råda anmälningsplikt i andra. Förslaget gör det möjligt för tillsynsmyndigheten att ge råd om bästa miljöhänsyn vid underhåll. Det är dock viktigt att sätta en nedre gräns för när anmälningsplikt ska krävas. Det finns hundratusentals smådiken runtom i landet och det blir en ohanterlig arbetsuppgift både för markägare och för tillsynsmyndigheten att administrera anmälningar av underhåll i alla dessa.

Adress
Box 6806
(Besök: Drottninggatan
95 B)
113 86 STOCKHOLM

Telefon
08-54 54 77 00

E-post
akademien@ksla.se
Hemsida
www.ksla.se

Fakturaadress
Kungl. Skogs- och
Lantbruksakademien
Box 821 05150
833 26 STRÖMSUND

Organisationsnr
262000-1145
Bankgiro
5954-1318

Generella föreskrifter för dikesrensning

Utredningen föreslår att det ska införas generella föreskrifter för hur dikesrensning ska gå till. Akademien menar att lagkrav ska införas först när det är klart att mjuka styrmedel som rådgivning och utbildning inte fungerar. Dessa styrmedel har inte prövats i frågan och det finns ingen anledning att förutsätta att de inte skulle ha god verkan. I andra sammanhang i både skogs- och lantbruk används rådgivning om miljöfrågor med god framgång till samma markägare som det nu är frågan om.

Lantmäteriverkets nya roll

Sedan Lantbruksnämnderna togs bort har staten beslutat att inte lägga resurser på att uppdatera uppgifter om markavvattningsföretag. Akademien förstår därför poängen med att markavvattningssamfälligheter registerförs hos Lantmäteriverket, som utredningen föreslår. Det skapar en likställighet med vägsamfälligheter och kan nog förstås av många på landsbygden.

Det är dock inte nödvändigt att, som utredningen föreslår, att ompröva hela markavvattningssamfälligheten om det sker någon fastighetsförättning på någon av de ingående fastigheterna. Det kan vara en förrättning som inte alls har med markavvattning att göra och bör därför inte utlösa krav på omprövning. Akademien vill också peka på förslaget från Miljömålsberedningen att ge Skogsstyrelsen och Jordbruksverket i uppdrag att *”genomföra en översiktlig kartläggning av befintliga anläggningar för markavvattning i jordbruks- och skogsmark.”* En sådan kartläggning skulle påskynda uppdateringen av landets markavvattningssamfälligheter och innebära lägre kostnader och mindre administrativ börda.

Småskalig vattenkraft – bredare belysning behövs

Akademien noterar att krav på omprövning kommer att starkt påverka den småskaliga vattenkraften i Sverige. Det är till stor del deras betydelse som vandringshinder för fisk som föranleder detta krav då just konnektivitet är en parameter i EU:s vattendirektiv. Småskaliga vattenkraftverk står förvisso för en liten del av landets energiproduktion men den energin är å andra sidan förnybar och klimatsmart. Dessutom är många vattenkraftverk gamla och har kulturhistorisk betydelse. De fyller ofta en viktig lokal funktion där de driver små sågar och annan småskalig verksamhet som ger arbetstillfällen i en bygd.

Kraven på omprövning kommer i praktiken betyda att många av dem tvingas avsluta sin verksamhet. Därför saknar akademien en diskussion av nyttan av att ta bort dem som vandringshinder för fisk kontra den miljönytta och annan nytta de tillför samhället. Det är också viktigt att komma ihåg att det är en laglig verksamhet som dessa kraftverksägare bedriver och därför vore ett delat ansvar mellan stat och verksamhetsutövare rimlig för att lösa frågan om fiskpassage.

Kerstin Niblaeus
Akademiens preses

Carl-Anders Helander
Akademisekreterare

2014-10-30

2014-10-30